

URSULA PARROTT

EXFRUN

Översättning av Marianne Tufvesson

WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

Wahlström & Widstrand
Box 3159, 103 63 Stockholm
www.wwd.se
info@wwd.se

ISBN 978-91-46-24228-4
© 1957 by Lindesay Marc Parrott Jr
ORIGINALET'S TITEL *Ex-Wife*
ÖVERSÄTTNING Marianne Tufvesson
FÖRORD © 2025 Elin Cullhed
OMSLAG Kerstin Hanson
FÖRSTA TRYCKNINGEN
TRYCK ScandBook, EU 2025

I

Min man lämnade mig för fyra år sedan. Varför begriper jag inte riktigt, och har aldrig gjort. Inte han heller, miss-tänker jag. Numera, när det jag då såg som en katastrof och dess orsaker ter sig lika oviktiga, lutar jag alltmer åt att han förmådde sig själv att överge mig bara för att jag ställde till med ett så våldsamt uppträde första gången han antydde att så kunde ske.

Under det hemska halvåret innan han faktiskt lämnade mig angav han förstas diverse skäl. En del av dem minns jag. Ibland sa han att jag började se gammal ut. Andra gånger sa han att utseendet var det enda som talade till min fördel. Han sa att jag var ointresserad av hans intressen. Han sa också att jag envisades med att vilja odla dem allihop. Han sa att jag var passiv, eller lynnig; saknade moraluppfattning, eller var för pryd. Han sa att han ville gifta sig med kvinnan han älskade på riktigt; och att han aldrig skulle gifta om sig, bara han blev kvitt mig.

Under de gångna fyra åren har jag lyssnat till allehanda förklaringar till äktenskaps sorgliga slut, och funnit att min makes lista är lika rimlig som någon annan.

Han tröttnade på mig, letade skäl för att rättfärdiga att

han tröttnat, och fann dem. I hans ögon var skälen giltiga. Jag antar att jag hade gjort detsamma om jag tröttnat på honom.

Men jag var inte trött på honom; därför motsatte jag mig hans uppbrott styvnackat och mycket enfaldigt. Jag var säker på att vinna, bara jag kämpade. Jag har aldrig varit så säker på mig själv som då, när jag var tjugofyra. Inga moraliska betänkligheter om ägandebegär eller tankar om det fåfänga i att tvinga fram känslor fick stå i vägen för mina strävanden att behålla det jag ville ha.

I början förespeglade jag ädla motiv – ”stanna för våra familjers skull”, och så vidare. I takt med min växande desperation provade jag sedan med förnuft, vrede, ångest, hysteri och självmordshot, och vägrade, ända till fem minuter innan han gick, att erkänna för mig själv att han trots alla mina ansträngningar faktiskt kunde göra det . . .

Medan han packade det sista satte jag mig ner, började tro på det. Jag försökte komma på något sista minuten-trick att ta till: övervägde att snitta upp handlederna så att han skulle tvingas tillkalla läkare, och stanna tills jag återhämtat mig. Men jag insåg, i en värld som med ens förvandlats till en alltigenom osannolik plats, att han kanske bara skulle vandra ut genom dörren och lämna mig att förblöda av snitten.

Jag hoppades att jag såg förstörd ut, hoppades att jag såg förtjusande ut. Sedan mindes jag att fåtöljen jag satt i var en bröllopsgåva från hans faster Janet, och undrade

vad man gör med makens bröllopgåvor när maken har lämnat en. (I New York säljer man dem så småningom till mindre bemedlade vänner som gift sig unga.) Lampen bredvid mig var en av de första i modernistisk stil. Jag erinrade mig att Wanamaker's inte hade fått betalt för den.

Ljudet av koffertar som stängdes tystnade. Han kom in.

Där stod han och såg stilig och tjurskallig och olycklig ut. Jag överfölls av minnen av hur snygg jag hade tyckt han var – första gången vi möttes, på en privat tillställning i New Haven, för fyra, nej fem vårar sedan . . .

"Jag ordnar en taxi till mina saker", sa han.

"Peter, gå inte", sa jag.

"Vad ska det tjäna till?" sa han.

Vi tittade på varandra. Och plötsligt, efter att i ett halv-års tid ständigt ha lyckats hitta nya invändningar, giltiga eller ej, hade jag inga fler till hands.

Det gjorde ont. Vi hade älskat varandra i tre år, och hatat varandra andra hälften av det fjärde. Det kändes som om vi glidit oändligt långt från vår glada och hoppfulla början.

Han hade tydligen några sista ord att bjuda på, trots att jag inte fick ur mig några. Han svalde två eller tre ansatser.

"När tänker du bevilja mig skilsmässa, Patricia?"

Jag sa: "På andra sidan helvetet."

Han ryckte på axlarna. Han var inte ens arg. Han såg bara trött ut.

”Som du vill, Patty.” (Han hade inte kallat mig ”Patty” på månader. ”Pat” emellanåt; ”Patricia” i vredesmod.)

Sedan sa han: ”Sörj mig nu inte för länge, gumman.” Han klev fram, klappade mig på huvudet och gick ut.

Jag fick då mitt sista och fånigaste infall. Jag tänkte: Om han inte får sina koffertar kan han inte gå, och låste ytterdörren. Han kom tillbaka med taxichauffören och knackade på. Jag satt blickstill. Han gastade: ”Om du inte öppnar dörren tänker jag bryta mig in.” Det var han kapabel till. Därför öppnade jag dörren. Han slängde sina nycklar på ett bord. ”De här behöver jag aldrig mer”, sa han.

Jag gick och satte mig i fåtöljen igen. Koffertar och väskor och taxiförare och make gjorde en bullrig sorti. Jag tänkte: Nu är det slut. Varför gråter jag inte eller något?

II

Under de där loja timmarna mellan en sen söndagsfrukost och stunden då det är dags att byta om till cocktailpartyt försökte Lucia, som jag delade lägenhet med, att definiera ordet "exfru".

"Det är inte alla tidigare gifta kvinnor som blir exfruar. Ibland är det mer relevant att veta att en kvinna arbetar här eller där, eller gillar att resa, eller går på symfonikonserter, än att hon en gång varit gift med den eller den."

Hon gav mig en forskande blick. "Du är exfru, Pat, eftersom det mest väsentliga man behöver veta om dig... som säger allt, är att du en gång var gift med en man som lämnade dig."

"Enligt den definitionen är du också exfru. Att du en gång var gift med Arch säger det mesta om dig", sa jag.

"Jo, men jag har kommit en bit på bättringsvägen. Man är inte exfru om man är kär igen, det räcker faktiskt att man slutat tänka på sin man."

"Hur många år tar det att nå det stadiet?" frågade jag. Jag hade ätit middag med Pete kvällen innan och visste att jag skulle vara olycklig i en vecka.

"Såja, flicka lilla", sa hon, "du kommer att må bättre i

morgon.” Hon började om. ”En exfru är en kvinna som fått nackspärr av att blicka tillbaka på sitt äktenskap.”

Jag hakade på. ”En exfru är en kvinna som alltid pladdrar på fester om hur härligt det är med oberoende, så länge hon är nykter . . . men ältar sin förlupne makes dygder eller illdåd när hon fått sig ett glas för mycket.”

”En exfru”, sa Lucia, ”är helt enkelt övertalig, som det där kvinnoöverskottet sociologerna bekymrade sig för under kriget.”

”Fast det är ingen som bekymrar sig för en exfru, bortsett från familjen – eller mannen om hon hör till dem som får underhåll”, sa jag.

”Ingen behöver bekymra sig för oss, raring. Vi är alldeles för eftertraktade. Vänta tills vi är fyrtio . . . om vi inte dött av sömnbrist till dess, vill säga.”

”Jag kommer att ha dött av dålig absint”, suckade jag uppgivet.

Lucia protesterade. ”Jag önskar verkligen att du kunde sluta dricka den där smörjan. Ditt utseende kommer att ta stryk.”

Men på rösten lät hon längtansfull. Det var bara ord vi sa. Snart skulle det bli dags att sminka sig och ta på en sammetsklänning, och det skulle bli full fart igen. Livet var inte så illa när det var full fart. Vilket det oftast var.

Jag försökte mig på ännu en definition. ”Exfruar . . . unga och snygga exfruar som vi, bevisar att kvinnornas nya frihet blivit Guds största gåva till männen.”

Vi skrattade. Vintersolen letade sig in, värmdde våra axlar. Det var behagligt att sitta där. Peter och jag hade haft ett sjuherrans bråk kvällen innan.

”Tänk inte på honom”, sa Lucia. ”Jag märker alltid på dig när du gör det, det sätter sig något hemskt på munnen.” Utan övergång återgick hon till ämnet exfruar.

Jag kände mig bitter. Efter ett tag sa jag: ”En exfru är en ung kvinna som får se evigheten hon blivit utlovad i vigselakten krympa till tre, fem eller kanske åtta år.”

Lucia: ”Uppväxta med slitna ideal som ’Evig kärlek’ och ’Dygden framför allt’ tvingas vi anpassa oss till ett liv i engångsliggets tidsålder.”

Sedan mindes hon att hon skulle försöka muntra upp mig.

”Strunt samma, raring ... Vi är omåttligt populära, känner hur många män som helst och kommer in överallt.”

”Alla vill ligga med oss”, sa jag. ”De kommer hit för att bjuda oss på middag och räknar genast med att stanna till frukost.”

”Det spelar ingen större roll, det heller, Pat. Det vet du. Du känner dig bara lite låg i dag ... Vad tänkte du ha på dig?”

Jag berättade, och gick och bytte om. När jag kom ner igen hade hon blandat två dry martini. När jag fått min mådde jag bättre.

Sedan kom Max. Vi gav honom en drink och han sa:

”Skål för brott och andra glädjeämnen.” Det var hans stående fras när det skulle skålas. Sedan förhörde han sig om vår hälsa och våra jobb. Jag antar att han tyckte att jobb var viktiga.

Det var de inte för oss. Vi sysslade båda med reklam. Lucia arbetade på en byrå. Självt var jag reklamskribent åt modeavdelningen på ett varuhus. Vi tjänade i snitt någon hundring var i veckan, frilansjobb inräknade. Vi hade vad vi kallade en vindsvåning på Park Avenue. Månadshyran låg på hundrasjuttiofem dollar och det mesta av pengarna som blev över lade vi på kläder. Vi sparade aldrig något.

Lucia sa att hon brukade spara pengar som gift. Det gjorde jag med. En gång lade jag undan fem dollar i veckan under ett års tid, till en matta som skulle vara ”fin nog att behålla när vi hade köpt hus”. När Peter hade lämnat mig sålde jag mattan för fyrtio dollar och köpte mig ett par skor och en hatt för pengarna.

När jag var gift sparade jag pengar och gjorde upp planer för de närmaste femtio åren eller så. Efteråt gjorde jag inte upp planer för kommande månad. Det kändes som ett rysligt slöseri med tid.

När vi inte tyckte oss ha mycket mer att berätta för Max om våra jobb tog vi med honom till cocktailpartyt. Han älskade att studera den yngre generationen. Åtminstone påstod han det.

Vi kände inte så många judar. Han var en av de trev-

ligaste. Han var gammal, såg ut som ett Rembrandt-porträtt, hade tjänat runt en miljon dollar som lump- och skrothandlare, och blivit upptagen i en krets av folk som ville att han skulle skänka pengar till deras välgörenhetsprojekt. Han hade en välgödd fru som han avgudade. En dag berättade han stolt för oss att hon höll på att lära sig skriva. Vi trodde för ett ögonblick att han syftade på böcker, men han menade bokstäver.

Han hörde inte till vår krets. Men det var ingen krets, bara olika individer. Namnen jag antecknat i planeringskalendern mitt första år som exfru ger en uppfattning om klientelet vi umgicks med. (En del av initialerna minns jag inte vem de står för.)

”Middag – Richard” ... han var redaktör för en dagstidnings söndagsbilaga. Han reste till Hollywood på ett sådant där tillfälligt tremånaderskontrakt. Jag har hört att han är sportjournalist i San Francisco numera.

”H.R.G. – kl. 20” ... författare till en pjäs som gjorde succé, och till två som gjorde fiasko. Jag följde med honom på den ena fiaskopjäsens premiär. Det var ingen galakväll direkt.

”David – söndagsfrukost” ... vem var David? Vagt olustiga associationer. Jo, just det, det var kvällen då jag faktiskt hoppade ur en taxi på Åttiosjätte gatan, i vredesmod och snöstorm. David importerade korvskinn från Ryssland. Synnerligen skum syssla.

”Hal – biergartenrunda i Hoboken” ... han var bara en

avdankad ambassadör som trodde sig vara väldigt, väldigt ung inombords.

”Leonard – på Russian Bear – kl. 20” ... han var rätt gullig. Tidigare Rhodesstipendiat som nu jobbade på en skvallerblaska för trettio dollar i veckan.

”C.L.C. – Ritz – kl. 19.15” ... den yngre generationens Store romanförfattare. Det framhöll han alltid utan att man behövde fråga.

”Dominic – middag på Cecelia” ... en så ung och ståtlig italiensk kirurg, och dansade som ett argentinskt tangoproffs gjorde han.

”Gerard – Café Brevoort – kl. 18.30” ... en småhandlare på Wall Street.

”Ken-Ken-Ken” ... minst tre gånger i veckan största delen av det året. När jag ser hans namn ser jag ljusen från Harlems danspalats glittra i det mest gyllenblonda hår jag någonsin skådat. Han kunde ha blivit en av filmvärldens största konstnärliga ledare. Han och jag hade makalöst roligt tillsammans. Men han kysste mig inte en endaste gång.

”John – Samarkand – kl. 21” ... gjorde väggmålningar på gasklockor, i ordenslokaler och liknande.

”Ned – hemma hos honom – kl. 18.30” ... han sysslade med något i förlagsvärlden, samlade på Napoleon – och bjöd på obegränsat med utsökt konjak.

Det var den sortens män jag träffade. Och inte många kvinnor.